

Maxat landskap

Max IV i Lund ska som forskningsinstitution präglas av öppenhet och av att det är en internationell mötesplats. En stenlabyrint på innergården och en blinkning till Carl von Linné knyter samman laboratoriet med den lokala historien.

TEXT **PETER WILLEBRAND** FOTO **JÖRGEN JOHANSSON**
FOTO DENNA SIDA **LUNDS UNIVERSITET**

Väglandskapet som omger det gigantiska Max IV-laboratoriet i norra Lund är spektakulärt.

Det är direkt återskapat från en 3D-modellering, en teknisk lösning som bland annat ska dämpa vibrationerna från intilliggande E 22. I ett laboratorium byggt för känslig forskning i acceleratorfysik måste elektroner med ljusets hastighet kunna passera genom den ringformade byggnaden utan att mätresultaten påverkas.

– Väglandskapet är den ”ikoniska” delen av projektet, men kontexten och kopplingen till den omgivande miljön med odlad mark blir tydlig när man ser landskapet ovanifrån, säger Jenny Osuldsen.

Hon är projektansvarig landskapsarkitekt vid Snøhetta i Oslo som sedan 2011 har planerat landskapet vid Max IV, medan Malmöbaserade Fojab utarbetat själva anläggningen, den tekniska delen.

Max IV är en internationell forskningsinstitution som ska präglas av öppenhet, något som återspeglas i landskapet. Det är tillgängligt för allmänheten och ska stå i harmoni med jordbrukslandskapen som dominerar södra Skåne. Det finns till exempel planer på att låta en fårhjord beta av ängsmarken som nu växer fram.

Lunds kommun ställer stora krav på hållbarhet i alla upphandlingar. Det

gäller även Max IV, där all jord som har grävts upp återanvänts i landskapet. Hållbarhetskraven går igen i materialvalet.

– PEAB har underhållsansvaret och vill använda hållbara material. Då är natursten givet när det handlar om till exempel murar och hållar, säger Jenny Osuldsen.

Men det är ändå kraven på logistik och en funktionell infrastruktur som har varit utmärkande för stenarbetena.

– Det är trots allt en forskningsmiljö och ett laboratorium där det övergripande syftet är att bedriva forskning så effektivt som möjligt. Många som kommer till Max IV är också gästforskare som stannar under en begränsad tid.

Budgeten har fått styra varifrån stenen hämtats. Svensk, kinesisk och portugisisk sten har använts i varierande grad.

– Vi har i högsta möjliga mån försökt använda lokala stensorter, men av kostnadsskäl har vi tvingats söka alternativ i andra länder där priset är dramatiskt lägre, säger Jenny Osuldsen.

Till exempel ledde jakten på ett alternativ till en svart granit till en kinesisk basalt som efter tester hos CBI Betonginstitutet kunde godkännas. Den återfinns

bland annat i hållar vid anläggningens egen plaza och ingången i entréplanet.

– Vi var från en början lite osäkra på färgnyanserna och säkerheten i halkskyddet, men en flammad och borstad yta gav stenen rätt nyans och känsla, säger Jenny Osuldsen.

Det finns även svensk granit i anläggningen: Grå Bohus Tossene i murar, hållar, ramper och balkonger. Sågans diabas har använts på balkonger.

Bredkantstenen är kinesisk och Tossene medan smågatstenen är portugisisk.

– Vi har jobbat mycket med kontraster. Det vita gruset vid cykelställen ställs till exempel mot den svarta bearbetade stenen i den omgivande byggnaden.

Den ringformade byggnaden, 600 meter i omkrets, innebär att det uppstår ett stort ingemansland i centrum. Totalt rör det sig om cirka 16 000 kvadratmeter.

– Byggnaden bildar ett skydd mot de starka vindarna som är typiska för Skåne. Det innebär att vi kan skapa ett lite annorlunda mikrolandskap som forskarna i byggnaden kan blicka ut mot.

En labyrintstruktur utgör grunden för innergården.

– Skåne är det landskap i världen som har flest fornlämningar i form av landskapslabyrinter. Traditionerna går tillbaka till bronsåldern. Labyrinten är ett sätt att knyta samman historien med den vetenskapliga traditionen i Lund.

Labyrinten är lagd med Borghamns kalksten med sandsågad yta, i en stor grön trädgård som avgränsas av en stenränna och en 337 meter lång löparbana.

Gästforskare som kommer till Lund ska kunna använda innergården, därför är det viktigt att den är visuellt väldigt synlig från de omgivande kontoren och att alla ser det grafiska mönstret.

– Vi har bland annat placerat bänkar i trädgården och i labyrintens mitt har vi placerat en pergola med gungor.

Kalkstenen är en andrasortering där kloven kan förekomma i ytan, något som ger plattorna ett vackrare liv.

– Vi ville återskapa lite av den historiska känslan, därför tyckte vi att eventuella oregelbundenheter snarare skulle förstärka det intrycket. De prover som vi fick från Borghamns stenförädling hade fantastiska mönster, och när stenarna väl levererades var nästan alla i måttet 1x1 meter. När man står i labyrinten blir fossilmönstren väldigt tydliga, säger Jenny Osuldsen. ■

”De prover som vi fick från Borghamns stenförädling hade fantastiska mönster. När man står i labyrinten blir fossilmönstren väldigt tydliga.”

◀ Olika typer av träd har planterats på innegården för att påminna om botanikens systematik som Carl von Linné skapade. "Han studerade en tid i Lund och tanken är att labyrinten även ska vara lite som en botanisk trädgård", säger Jenny Osuldsen.

Projekt: Max IV.

Arkitekt: Fojab.

Landskapsarkitekt: Jenny Osuldsen m fl, Snøhetta.

Stenleverantör: Borghamns Stenförädling och Scanstone. Leverantör av precisionsten Emmaboda Granit.

Kinesisk basalt – Mongolian black.

Grå Bohus Tossene.